

Pranešimas žiniasklaidai
2026 m. gegužės 25 d.

Per milijardą eurų šešėlyje: tyrimas rodo, kad žalą suprantame, bet įpročiai keičiasi lėtai

Skaičiuojama, kad vien dėl nesurenkamo PVM valstybė kasmet praranda per milijardą eurų. Naujas Lietuvos gyventojų nuomonės tyrimas rodo, kad gyventojai gana aiškiai supranta mokesčių vengimo kainą valstybei ir visuomenei: 46 proc. apklaustųjų mano, kad jis mažina lėšas viešosioms paslaugoms, 43 proc. – kad skatina nesąžiningą konkurenciją, 41 proc. – kad didina kainų skirtumus tarp sąžiningų ir nesąžiningų verslų. Tačiau kasdienėse situacijose šešėlis vis dar išlieka arti vartotojo – nuo atlyginimų „vokeliuose“ iki neapskaitytų atsiskaitymų paslaugų sektoriuje. Apie atotrūkį tarp supratimo ir kasdienių įpročių akcentuojama Lietuvoje rengiamos skaidrumo akcijos „Šioje šalyje nėra vietos šešėliui“ metu.

Penkioliką kartą Lietuvoje rengiama skaidrumo akcija „Šioje šalyje nėra vietos šešėliui“ prasidėjo Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje surengta diskusija „Ar Lietuva tampa sąžininga? Šešėlis ir jo kaina“. Joje aptarti naujausi gyventojų tyrimo duomenys, valstybės vaidmuo mažinant šešėlį ir sąžiningos konkurencijos svarba verslui bei visuomenei.

Pasak „Investors' Forum“ ekonomisto dr. Adomo Klimanto, vien žinojimo apie šešėlį ir jo žalą neužtenka, svarbiausia, kaip šį supratimą paversti kasdieniu elgesiu. „Mažėjantis šešėlis reikštų mažesnę spaudimą kelti mokesčius sąžiningai veikiančiam verslui, daugiau galimybių finansuoti viešąsias paslaugas ir stipresnę valstybės atsparumą. Vien PVM atotrūkio sumažinimas galėtų reikšmingai prisidėti prie biudžeto pajamų ir mažinti spaudimą viešiesiems finansams“, – diskusijoje sakė A. Klimantas.

Finansų ministro Kristupo Vaitiekūno teigimu, oficialūs vertinimai rodo, kad šešėlinė ekonomika ir PVM atotrūkis Lietuvoje nuosekliai mažėja. „Europos Komisijos tyrimo duomenimis, PVM atotrūkis 2020–2024 m. sumažėjo daugiau kaip 5 procentiniais punktais – nuo 18,5 iki 13,2 proc., o Valstybinė mokesčių inspekcija prognozuoja, kad 2025 m. jis toliau mažės iki 12,8 procento. Tai rodo, kad valstybės taikomos priemonės duoda apčiuopiamų rezultatų ir stiprina ekonomikos skaidrumą. Kartu šešėlio mažinimas išlieka vienu svarbiausių mūsų prioritetų“, – pabrėžė K. Vaitiekūnas.

Šešėlis traukiasi darbo santykiuose, bet išlieka kasdienėse paslaugose

Diskusijoje pristatyta bendrovės „Spinter tyrimai“ atlikta gyventojų nuomonės apklausa parodė, kad mokesčių mokėjimą žmonės pirmiausia sieja su labai konkrečiomis naudomis: sveikatos apsauga (65 proc.), socialinėmis garantijomis (58 proc.), švietimu (46 proc.), viešuoju saugumu (39 proc.) bei keliais ir kita infrastruktūra (37 proc.). Tuo metu mokesčių vengimą gyventojai dažniausiai sieja su mažesnėmis valstybės galimybėmis finansuoti viešąsias paslaugas (46 proc.), nesąžininga konkurencija (43 proc.) ir didesniais kainų skirtumais tarp sąžiningų bei nesąžiningų verslų (41 proc.).

Vis dėlto tyrimas rodo ir kitą pusę: nors darbo santykiuose matyti gerėjanti tendencija, šešėlinės praktikos išlieka kasdienėse paslaugose. 20 proc. gyventojų teigia pažįstantys žmonių, kurie per pastaruosius 12 mėnesių turėjo neįteisintų darbo santykių ar darbo užmokestį gavo „vokelyje“. Pernai tokių buvo 30 proc.

Neapskaityti atsiskaitymai matomi ir vartojimo situacijose: 34 proc. gyventojų nurodo per pastaruosius metus už grožio ar sveikatingumo paslaugas sumokėję, bet negavę čekio ar kito pirkimą patvirtinančio dokumento. Po 16

proc. nurodė panašią patirtį turėję turguje ar mugėje bei perkant automobilio remonto paslaugas, 14 proc. mokėdami už remonto ar statybos darbus.

Skaidrumas – sąžiningos konkurencijos sąlyga

Verslui skaidrumas svarbus ne tik kaip reputacijos klausimas, bet ir kaip sąžiningos konkurencijos sąlyga – šešėlis iškreipia rinką, didina spaudimą sąžiningai mokesčius mokančioms įmonėms ir silpnina valstybės galimybes investuoti į visiems svarbias sritis.

„Esame vieni didžiausių mokesčių mokėtojų Lietuvoje ir aiškiai suprantame, kad stipri valstybė kuriama per skaidriai veikiančią ekonomiką. Kiekvienas neapskaitytas euras reiškia mažesnes investicijas į švietimą, infrastruktūrą ir gynybą, todėl šešėlio mažinimas šiandien yra ne tik ekonomikos, bet ir valstybės atsparumo klausimas“, – sako ilgametė „Baltosios Bangos“ narė „Telia Lietuva“ vadovė Giedrė Kaminskaitė-Salters.

Prie akcijos jungiasi verslas, institucijos ir mokyklos

Akcijos rengėjai kviečia įsitraukti mokyklas ir mokinius. „Baltosios bangos“ internetiniame puslapyje patalpinta interaktyvi edukacinė medžiaga skirta vyresniųjų klasių mokiniams. Pamoka atvira visiems pilietišką kartą ugdantiems pedagogams.

Akciją inicijuoja „Investors' Forum“ ir skaidrumo ambasadorių bendruomenė „Baltoji banga“. Akcijos partneriai: Finansų ministerija, Valstybinė mokesčių inspekcija, Valstybinė darbo inspekcija, Lietuvos muitinė, Valstybinė ligonių kasa, Užimtumo tarnyba, „Sodra“, Specialiųjų tyrimų tarnyba, LRT.

Prie informacinės sklaidos su žinia, kad mūsų sumokėti mokesčiai grįžta kiekvienam jungiasi „Baltosios bangos“ ir „Investors' Forum“ nariai: „Lirema“, „Pliusai“, „Rimi“, „IKI“, „CropLife Lietuva“, „LIDL“, „Perlas Network“, „Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija“, „Enefit“, „Kolpingo kolegija“, „iLunch“, „Telia“ ir kiti.

Daugiau informacijos

Ieva Lapeikienė
„Baltosios bangos“ vadovė
Investors' Forum
+370 601 03592
ieva@baltojibanga.lt